

U S T A W A

z dnia2024 r.

o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich

Art. 1. W ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2019 r. poz. 477) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) producent rolny – osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, prowadzącą działalność rolniczą, o której mowa w art. 4 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1, z późn. zm.¹⁾).”;

2) w art. 3:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) upraw zbóż, w tym gryki i kukurydzy, rzepaku, rzepiku, słonecznika, gorczycy, facelii, lnu, konopi włóknistych, chmielu, tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych, bobowatych grubonasiennych (roślin strączkowych), w tym soi, bobowatych drobnonasiennych lub roślin zielarskich, od zasiewu lub wysadzenia do ich zbioru, od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę, suszę, ujemne skutki przezimowania oraz przymrozki wiosenne lub”;

b) w ust. 3:

¹⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. Urz. UE L 119 z 21.04.2022, str. 1, Dz. Urz. UE L 181 z 07.07.2022, str. 35, Dz. Urz. UE L 227 z 01.09.2022, str. 136, Dz. Urz. UE L 102 z 17.04.2023, str. 1 oraz Dz. Urz. UE L 148 z 08.06.2023, str. 130.

- pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) zbóż, w tym gryki i kukurydzy przeznaczonej na ziarno, rzepaku i rzepiku, słonecznika, gorczycy, facelii, lnu oraz konopi włóknistych – ziarna lub nasiona;”
 - pkt 9 otrzymuje brzmienie:
„9) bobowatych grubonasiennych (roślin strączkowych), w tym soi, oraz bobowatych drobnonasiennych – nasiona;”
 - dodaje się pkt 10 w brzmieniu:
„10) roślin zielarskich – części użytkowane gospodarczo.”;
- 3) w art. 5 w ust. 2 w pkt 1 i 2 liczbę „65” zastępuje się liczbą „70”;
- 4) w art. 10c ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Rolnik w rozumieniu w art. 3 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, zwany dalej „rolnikiem”, który uzyskał płatności bezpośrednie w rozumieniu przepisów o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia obowiązkowego upraw, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1, od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez powódź, suszę, grad, ujemne skutki przezimowania lub przymrozki wiosenne.”.

Art. 2. Zakłady ubezpieczeń, z którymi minister właściwy do spraw rolnictwa zawarł umowy w sprawie dopłat, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, na 2024 r., przedstawią ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa, w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zaktualizowane oferty z warunkami ubezpieczenia upraw i zwierząt w zakresie, o którym mowa w art. 9 ust. 4 pkt 4–7 i 10 ustawy zmienianej w art. 1, w odniesieniu do upraw słonecznika, facelii, lnu, konopi włóknistych, bobowatych drobnonasiennych, gorczycy lub roślin zielarskich, chyba że nie będą zawierać z producentami rolnymi umowy ubezpieczenia tych upraw.

Art. 3. Przepisy art. 3 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 pkt 3, 9 i 10 oraz art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się od dnia ogłoszenia pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej o zgodności ze wspólnym rynkiem zmiany programu pomocy dotyczącego dopłat do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz częściowego dofinansowania odszkodowań wypłacanych producentom rolnym w związku z suszą (reasekuracja).

Art. 4. W 2024 r. w przypadku umów ubezpieczenia, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 1, zawartych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, dopłaty do składek z tytułu zawarcia tych umów wynoszą 70%, jeżeli zostanie wydana pozytywna decyzja Komisji Europejskiej, o której mowa w art. 3 niniejszej ustawy.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Paweł Małaczek
zastępca dyrektora
Departamentu Prawnego
za zgodność pod względem prawnym,
legislacyjnym i redakcyjnym
/podpisano elektronicznie/

Uzasadnienie

Wprowadzenie zmian w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2019 r. poz. 477), zwanej dalej „ustawą”, ma na celu umożliwienie rolnikom uzyskania dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń upraw słonecznika, facelii, lnu, konopi włóknistych, bobowatych drobnonasiennych, gorczycy i roślin zielarskich.

Dodatkowo wyodrębniono grykę i soję w celu doprecyzowania, że są to uprawy, które korzystają z dopłat do ich ubezpieczenia. Gryka należy do grupy roślin zbożowych (do zbóż właściwych lub jako tzw. zboże rzekome), a soja do roślin z rodziny bobowatych (strączkowych). Niejednoznaczne ujęcie gryki i soi w ustawie mogło budzić wątpliwości ubezpieczycieli i producentów rolnych.

W związku z potrzebą ujednoczenia terminologii dla roślin bobowatych, których gatunki znajdujące się w użytkowaniu rolniczym zaliczane są do dwóch grup: bobowate grubonasienne i bobowate drobnonasienne, nazwa: „rośliny strączkowe” została zmieniona na: „bobowate grubonasienne (rośliny strączkowe)”.

Obecnie stosowane są z budżetu państwa dopłaty do składek producentów rolnych z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia od wystąpienia następujących zdarzeń losowych:

1) dla produkcji roślinnej (tj. upraw – zbóż, kukurydzy, rzepaku, rzepiku, chmielu, tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych lub roślin strączkowych) od huraganu, powodzi, deszczu nawalnego, gradu, pioruna, obsunięcia się ziemi, lawiny, suszy, ujemnych skutków przezimowania lub przymrozków wiosennych,

2) dla produkcji zwierzęcej (tj. bydła, koni, owiec, kóz, drobiu lub świń) od huraganu, powodzi, deszczu nawalnego, gradu, pioruna, obsunięcia się ziemi, lawiny, uboju z konieczności.

Zaproponowane gatunki roślin są bardzo ważnym elementem w działalności rolniczej – poprawiają strukturę gleby, działają pozytywnie na życie owadów zapylających oraz mogą być alternatywą dla innych upraw.

Słonecznik można wykorzystać nie tylko jako roślinę oleistą, ale jako jedną z kultur rolnych, która jest w stanie zastąpić importowane do Polski białko roślinne, a tym samym zasilić bilans krajowego białka, co wpisuje się w rządowy program zwiększania wykorzystania polskiego białka roślinnego w paszach. Słonecznik ma silne korzenie, które drenują glebę

i wykorzystują składniki z warstw niedostępnych dla większości roślin, jest dość odporny na suszę, toleruje słabsze gleby. Uprawa słonecznika jest dobrą alternatywą dla producentów rolnych poszukujących nowej rośliny dla urozmaicenia płodozmianu. Może być również doskonałym zamiennikiem dla rzepaku tam, gdzie duże straty wywołują dziki.

Facelia jest bardzo ważna w procesie zmianowania. Będąc rośliną miododajną spełnia ważną rolę w rozwoju polskich rodów pszczelich.

Uprawa konopi włóknistych i lnu wpisuje się w wyzwania dotyczące zwiększenia bioróżnorodności upraw oraz ekologii. Rozwój rynku roślin włóknistych w ostatnich latach wynika z rozwoju rynku włókien naturalnych, a także z możliwości nowych zastosowań tych roślin w wielu sektorach gospodarki.

Uprawa roślin zielarskich w wielu regionach stanowi ważne źródło dochodu dla rodzin rolniczych – szczególnie w mniejszych gospodarstwach, które nastawiły się na pracochłonną produkcję ziół. Rodzima produkcja surowców zielarskich stanowi podstawę produkcji leków, suplementów diety, kosmetyków, herbat ziołowych, jak i innych firm, przetwarzających czy eksportujących zioła. Prowadzenie upraw zielarskich jest narażone na negatywne skutki niekorzystnych zjawisk atmosferycznych takich jak: huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę, suszę, ujemne skutki przezimowania oraz przymrozki wiosenne, w takim samym stopniu jak inne uprawy rolnicze. Uprawy zielarskie, podobnie jak zaproponowane w projekcie ustawy gatunki roślin, poprawiają strukturę gleby, działają pozytywnie na życie owadów zapylających oraz mogą być alternatywą dla innych upraw.

Ponadto w trakcie procedowania projektu ustawy zostały uwzględnione propozycje zgłaszane do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczące rozszerzenia zakresu gatunków roślin uprawnionych do ubezpieczenia z dopłatą do składki o bobowate drobnonasienne i gorczycę, ponieważ rośliny te stanowią cenny składnik płodozmianu i element bioróżnorodności.

Obecnie zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy, dopłaty wynoszą, w przypadku ubezpieczenia upraw albo zwierząt od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa odpowiednio w art. 3 ust. 1 pkt 1 albo 2:

1) do 65% składki z tytułu ubezpieczenia upraw, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1, jeżeli określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe ubezpieczenia od ubezpieczenia upraw od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa w tym przepisie, nie przekraczają 9% sumy ubezpieczenia, a w przypadku:

a) upraw prowadzonych na użytkach rolnych klasy V – nie przekraczają 12% sumy

ubezpieczenia tych upraw,

b) upraw prowadzonych na użytkach rolnych klasy VI – nie przekraczają 15% sumy ubezpieczenia tych upraw;

2) do 65% składki z tytułu ubezpieczenia zwierząt, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2, jeżeli określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe ubezpieczenia od ubezpieczenia zwierząt od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa w tym przepisie, nie przekraczają 0,5% sumy ubezpieczenia.

Zgodnie z pkt 411 *Wytycznych Komisji Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich (Dz. Urz. UE 2022 C 485/1)* intensywność pomocy nie może przekroczyć 70% kosztów składki ubezpieczeniowej – w projekcie ustawy proponuje się podniesienie maksymalnej wysokości dopłat z budżetu państwa do składki producenta rolnego z tytułu ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich z 65% do 70%. W 2016 r. podwyższono dopłaty do składek ubezpieczenia z 50 do 65% i utrzymywano ten poziom dopłat przez kolejne lata. Przewiduje się, że powyższe podwyższenie o 5% dopłat do składek powinno zachęcić producentów rolnych do zwiększenia powierzchni ubezpieczonych upraw rolnych o 10% (o ok. 365 tys. ha) przy założeniu, że po wzroście dopłat z 50% do 65% w 2023 r. w porównaniu do 2015 r. wzrost powierzchni ubezpieczonych upraw wyniósł 30%.

Zapewni to ujednoczenie wysokości dopłat z dopłatami do składek ubezpieczenia od chorób zwierząt. Zgodnie z art. 76 ust. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435/1) państwa członkowskie ograniczają dofinansowanie określonych w Planie Strategicznym dla WPR interwencji w zakresie zarządzania ryzykiem do poziomu nieprzekraczającego 70 % kosztów kwalifikowalnych. Na tej podstawie od początku 2024 r. dofinansowywane będą dopłaty do składek ubezpieczenia od ryzyka strat spowodowanych w produkcji zwierzęcej z powodu wystąpienia zakaźnych chorób zwierząt.

Stosownie do art. 5 ust.10 ustawy, Rada Ministrów określa corocznie, w terminie do dnia 30 listopada, w drodze rozporządzenia, wysokość dopłat na rok następny, mając na względzie powierzchnię upraw i liczbę zwierząt przewidzianą do objęcia ubezpieczeniem przez zakłady

ubezpieczeń w następnym roku, a także założenia do ustawy budżetowej – na dany rok budżetowy może zostać przyjęta niższa stawka dopłat.

Poziom dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń należnych od producentów rolnych z tytułu zawarcia umowy ubezpieczenia upraw rolnych lub zwierząt gospodarskich na 2024 r. został określony przez Radę Ministrów w rozporządzeniu z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie wysokości dopłat do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w 2024 r. (Dz. U. poz. 2562), w wysokości: 65% składki do 1 ha upraw rolnych i 65% składki do 1 szt. zwierzęcia gospodarskiego.

W związku ze wzrostem cen nośników energii i nawozów, w projekcie ustawy został dodany przepis incydentalny dotyczący podwyższenia dopłat do składek z tytułu zawarcia w 2024 r. umów ubezpieczenia od ryzyka wystąpienia skutków zdarzeń losowych w rolnictwie, zawartych po dniu wejścia w życie ustawy, z 65% do 70%. Podwyższenie dopłat o 5% powinno przyczynić się do podwyższenia liczby ubezpieczonych gospodarstw rolnych oraz powierzchni ubezpieczonych upraw rolnych.

Zmiany zaproponowane w projekcie ustawy są odpowiedzią na wnioski zgłaszane do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w związku z rosnącą popularnością upraw dodawanych roślin oraz umożliwią realizację celu ustawy, jakim jest zwiększenie powierzchni ubezpieczonych upraw rolnych, po drastycznym obniżeniu ubezpieczonej powierzchni upraw w 2023 r. Zmniejszenie powierzchni ubezpieczonych upraw rolnych w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. było odpowiedzią producentów rolnych na wzrost kosztów produkcji rolnej w 2023 r., głównie nośników energii i nawozów i jednoczesnego braku odpowiedniego wzrostu cen produktów rolnych.

W związku z uchynieniem rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 608), zostały zmienione art. 2 pkt 2 oraz art. 10c ust. 1 ustawy poprzez odniesienie się do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów

Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1, z późn. zm.²⁾).

W związku z wejściem w życie projektowanej ustawy w terminie po zawarciu przez ministra właściwego do spraw rolnictwa z zakładami ubezpieczeń umów w sprawie dopłat do składek producentów rolnych z tytułu zawarcia umów ubezpieczenia na 2024 r., wprowadza się przepis przejściowy, który pozwoli na zaktualizowanie ofert z warunkami ubezpieczenia upraw i zwierząt w zakresie, o którym mowa w art. 9 ust. 4 pkt 4–7 i 10 ustawy, przedstawianych przez zakłady ubezpieczeń zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy oraz zapewni podstawę do zawarcia aneksów do ww. umów.

Określony w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich program pomocy został notyfikowany Komisji Europejskiej z terminem jego ważności do końca 2027 r., jako program pomocy nr SA 107026(2023/N). Po przyjęciu przez Radę Ministrów projektu ustawy, Komisji Europejskiej zostaną przesłane informacje w celu rozszerzenia zakresu upraw, do których stosowane są z budżetu państwa dopłaty do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz częściowego dofinansowania odszkodowań wypłacanych producentom rolnym w związku z suszą (reasekuracja), a także % zwiększenia udziału budżetu państwa w dofinansowaniu tego programu.

Do czasu otrzymania decyzji Komisji Europejskiej o zgodności ze wspólnym rynkiem zmiany tego programu pomocy producenci rolni będą mogli zawierać umowy ubezpieczenia na dotychczasowych zasadach w ramach wypełniania obowiązku ubezpieczenia 50% upraw rolnych wymienionych z nowelizowanej ustawie, na które otrzymują dopłaty bezpośrednie.

Proponuje się wejście w życie projektowanej ustawy po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (co umożliwi producentom rolnym zawieranie umów ubezpieczenia na dodatkowe uprawy rolne). Wejście w życie projektowanej ustawy po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia nie stoi w sprzeczności z zasadami demokratycznego państwa prawa, a ważny interes państwa przemawia za wejściem w życie projektowanej ustawy w tym terminie. Przewidziane rozwiązania są korzystne dla producentów rolnych. Wprowadzenie proponowanych zmian nie będzie miało negatywnego wpływu na zaufanie obywateli do państwa i stanowionego przezeń prawa. Skrócenie terminu wejścia w życie ustawy jest uzasadnione, ponieważ w trakcie procesu legislacyjnego do Komisji Europejskiej zostanie zgłoszona zmiana do notyfikowanego programu pomocy nr SA.107026(2023/N). Przepisy zmienianej ustawy będzie można stosować

od dnia ogłoszenia pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej o zgodności ze wspólnym rynkiem zmiany programu pomocy dotyczącego dopłat do składek z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich oraz częściowego dofinansowania odszkodowań wypłacanych producentom rolnym w związku z suszą (reasekuracja).

Przedkładany projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia go organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w trybie § 27 ust. 4 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt ustawy został zamieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy proces legislacyjny.

Projekt ustawy nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega obowiązkowi notyfikacji.

Wprowadzenie projektowanych przepisów będzie miało wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców. Wprowadzenie zmian zaproponowanych w projekcie wpłynie na wzrost konkurencyjności polskich gospodarstw rolnych na rynku Unii Europejskiej.

Projekt ustawy został wpisany do Wykazu Prac Legislacyjnych Rady Ministrów na 2024 r.